

Sistemska analiza poslovanja

Upravljanje zahtevima. Verifikacija i validacija

Osnovni principi analize

- domen informacija - dobro predstavljen i razumljiv
- funkcije koje softver pruža - definisane
- ponašanje softvera (kao posledica eksternih događaja) - predstavljeno
- korišćenje apstrakcija
- podela na delove koji otkrivaju hijerarhijske detalje (da bi se smanjila kompleksnost)

Osnovni principi analize

- potrebno razumevanje problema pre kreiranja modela analize
- značaj razvoja prototipova
- različiti pogledi na zahteve
- rangiranje zahteva po prioritetu

Upravljanje zahtevima

- Elicitation (upotreba različitih tehnika za prikupljanje zahteva)
- Dokumentovanje (adekvatno opisivanje prikupljenih zahteva korišćenjem različitih tehnika)
- Validacija i dogovaranje (u cilju garantovanja ispunjenosti prethodno definisanih kriterijuma kvaliteta dokumentovani zahtevi moraju biti provereni i dogovoreni što ranije)

Upravljanje zahtevima

Upravljanje:

- upravljanje zahtevima je ortogonalno na sve druge aktivnosti i obuhvata sve mere koje su neophodne u cilju
 - strukturiranja zahteva,
 - njihovog pripremanja, tako da ih mogu koristiti različite uloge,
 - održavanja konzistentnosti zahteva posle promena,
 - obezbeđenja njihove implementacije.

Upravljanje zahtevima

Aktivnosti upravljanja zahtevima uključuju sledeće:

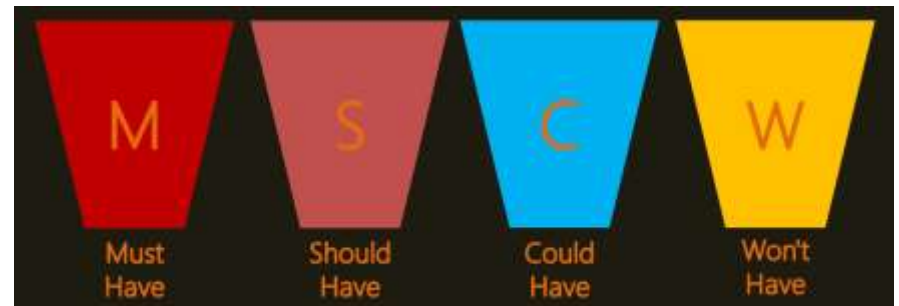
- Definisanje polazne osnove zahteva (snimka u vremenu koji reprezentuje dogovoreni, pregledani i odobreni skup funkcionalnih i nefunkcionalnih zahteva, često za specifično izdanje proizvoda ili iteraciju projekta)
- Procenjivanje uticaja predloženih izmena zahteva i uključivanje odobrenih izmena u projekat na kontrolisan način

Upravljanje zahtevima

nastavak

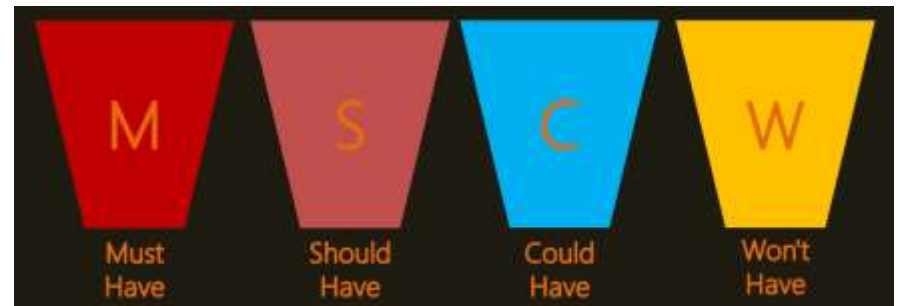
- Ažuriranje planova u skladu sa zahtevima kako oni evoluiraju
- Dogovaranje novih obaveza na osnovu procenjenog uticaja izmena zahteva
- Definisavanje relacija i zavisnosti između pojedinih zahteva
- Praćenje pojedinih zahteva do njihovog dizajna, koda i testova
- Praćenje statusa zahteva i aktivnosti izmena kroz ceo projekat

MoSQoW

- Model „MoSCoW pravilo“ (Must, Should, Could, Would) - najčešće korišćeni način rangiranja („prioritizacije“)
- Primena MoScoW postupka uključuje tri uzastopna koraka:
 - identifikaciju ključnih učesnika
 - identifikaciju zahteva zainteresovanih strana
 - određivanje prioriteta prema kategorijama (tabela →)

MoSQoW

Kategorija	Opis
Must Have (M)	Zahtevi koje je neophodno ostvariti
Should Have (S)	Zahtevi koji nemaju bitan uticaj na uspeh projekta, a koji ključni učesnici traže da budu ispunjeni
Could Have (C)	Zahtevi koji mogu da se ispune ukoliko ne sprečavaju ostvarivanje drugih zahteva projekta
Won't have or Would Have (W)	Zahtevi koji su u interesu ključnog učesnika, ali se ne uzimaju u obzir prilikom realizacije projekta. Takvi zahtevi se prenose na buduće projekte.

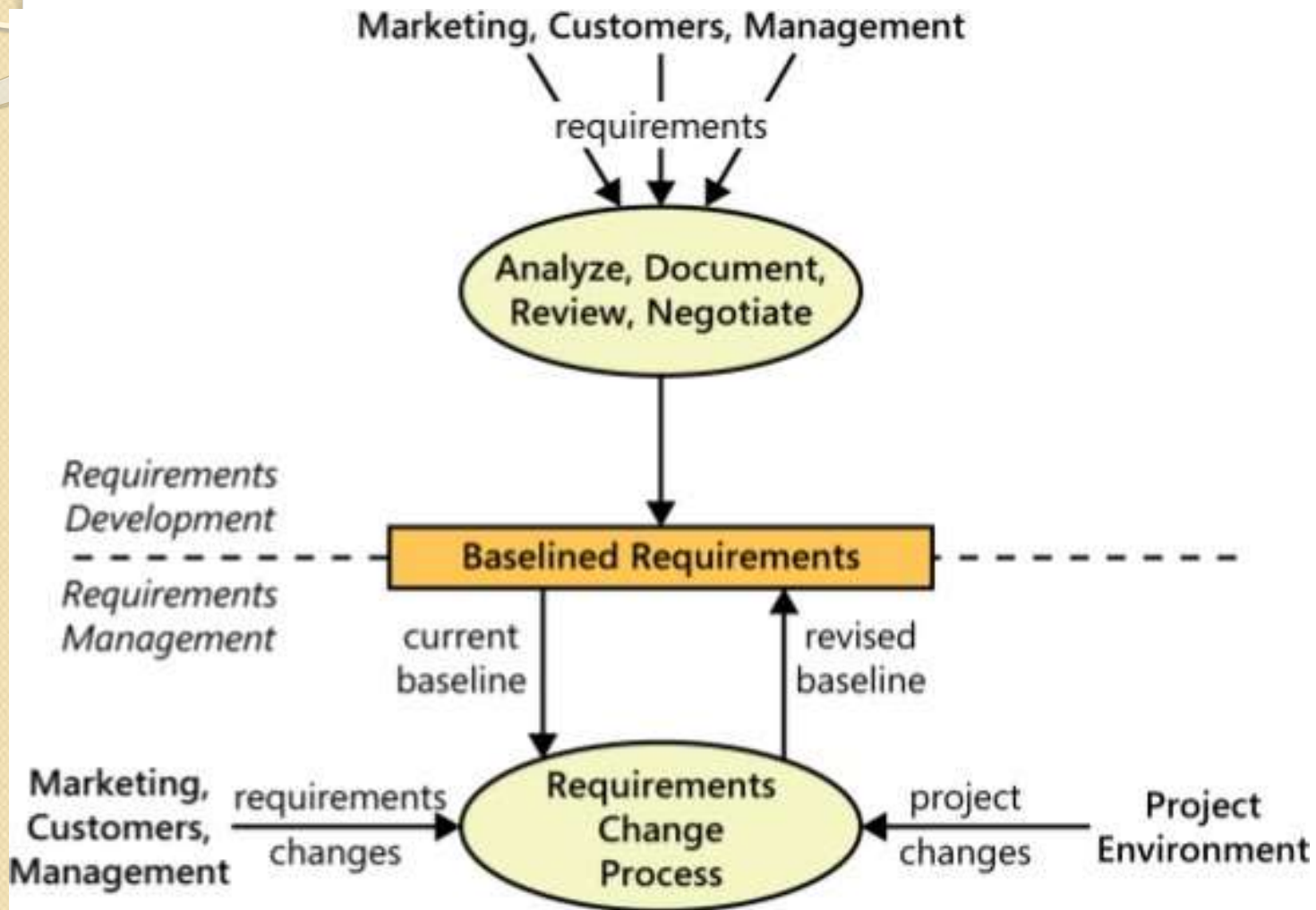
Req. Traceability Matrix

Matrica tragova zahteva - tabela koja povezuje zahteve sa njihovim izvorima i prati njihov trag kroz životni ciklus projekta; struktura za upravljanje promenama na obimu proizvoda

Karakteristike svakog zahteva bi trebalo da se asociraju (povežu) sa matricom tragova (podaci o vlasniku, izvoru, trenutnom statusu ...)

Ovaj proces se odnosi na: poslovne zahteve, projektne zahteve, zahteve obima projekta, zahteve za dizajnom proizvoda, strateške zahteve, zahteve za testiranjem ...

Upravljanje zahtevima

Alati za praćenje zahteva

Razlozi za korišćenje alata za upravljanje zahtevima:

1. Upravljanje verzijama i promenama
2. Smeštanje atributa zahteva
3. Veza zahteva sa ostalim elementima sistema
4. Praćenje statusa
5. Pregled podskupa zahteva
6. Kontrola pristupa
7. Komunikacija sa zainteresovanim učesnicima u razvoju

Formulisanje zahteva

- Da bi zahtevi bili dobro formulisani, potrebno je obezbediti:
 - dobru organizaciju zahteva
 - jasne tekstualne opise zahteva
 - preciznu prateću dokumentaciju u vidu raznih dijagrama i ilustracija

Formulisanje zahteva

Dokumentovanje zahteva

Definicija zahteva

- dokument namenjen poslovnom auditorijumu (kupcima, naručiocima, korisnicima)
- kompletan spisak zahteva naručioca
- interakcija sa okruženjem
- entiteti iz okruženja i ograničenja vezana za entitete

Specifikacija zahteva

- dokument namenjen tehničkom auditorijumu (projektantima, rukovodiocima projekta, timovima za testiranje, održavanje)
- zahtevi o ponašanju softvera
- samo entiteti iz okruženja kojima se pristupa putem nekog interfejsa

Analitičar mora da uspostavi jednoznačnu vezu između svakog zahteva u Definiciji i Specifikaciji zahteva.

Definisanje zahteva

Način izrade dokumenta - sadržaj

- skicirati opštu namenu sistema, uključujući ciljeve, veze sa drugim sistemima, uz uvođenje terminologije, oznaka, skraćenica i sl.
- navesti razloge za razvoj sistema (zašto je postojeći sistem nezadovoljavajući, pa treba razvijati novi, koje delove postojećeg sistema treba zameniti, a koje ne i dr.)

Definisanje zahteva

Način izrade dokumenta - sadržaj

- opisati rešenje koje se predlaže kroz prikaz osnovnih funkcionalnosti na nivou slučajeva korišćenja
- opisati okruženje u kome će sistem da radi (navođenje svih hardverskih i softverskih komponenata sa kojima će sistem biti u interakciji)
- navesti pretpostavke vezane za ponašanje okruženja (uslovi koji mogu dovesti do otkaza sistema, kao i eventualne promene u okruženju koje mogu dovesti do promena zahteva)

Specifikacija zahteva

Način izrade dokumenta - sadržaj

- detaljno opisati sve ulaze i izlaze (interfejs sistema), uključujući izvore ulaza, odredišta izlaza, dozvoljene opsege i formate ulaznih i izlaznih veličina, protokole razmene podataka, vremenska ograničenja, i sl.

Specifikacija zahteva

Način izrade dokumenta - sadržaj

- prikazati zahtevanu funkcionalnost pomoću ulaza i izlaza korisničkog interfejsa, uključujući provere ispravnosti ulaznih i izlaznih veličina; za sve moguće vrednosti na ulazu, mora biti poznata vrednost na izlazu; ovde se mogu koristiti različite tehnike modelovanja (konačni automati, tragovi događaja, er dijagrami, slučajevi korišćenja i dr.)
- utvrditi usklađenost svakog zahteva sa kriterijumom koji naručilac postavlja u pogledu kvaliteta

Specifikacija softverskih zahteva (Software requirements specification - SRS)

- SRS je osnova za kasnije planiranje projekta, dizajn i kodiranje sistema, kao i osnova za testiranje sistema i korisničke dokumentacije.
- SRS ne bi trebalo da sadrži detalje projektovanja, implementacije, testiranja ili upravljanja projektom osim unapred poznatih dizajnerskih i implementacionih ograničenja.

Specifikacija softverskih zahteva (SRS)

1. Introduction

- 1.1 Purpose
- 1.2 Document conventions
- 1.3 Project scope
- 1.4 References

2. Overall description

- 2.1 Product perspective
- 2.2 User classes and characteristics
- 2.3 Operating environment
- 2.4 Design and implementation constraints
- 2.5 Assumptions and dependencies

3. System features

- 3.x System feature X
 - 3.x.1 Description
 - 3.x.2 Functional requirements

4. Data requirements

- 4.1 Logical data model
- 4.2 Data dictionary
- 4.3 Reports
- 4.4 Data acquisition, integrity, retention, and disposal

Specifikacija softverskih zahteva (SRS)

5. External interface requirements

- 5.1 User interfaces
- 5.2 Software interfaces
- 5.3 Hardware interfaces
- 5.4 Communications interfaces

6. Quality attributes

- 6.1 Usability
- 6.2 Performance
- 6.3 Security
- 6.4 Safety
- 6.x [others]

7. Internationalization and localization requirements

8. Other requirements

Appendix A: Glossary

Appendix B: Analysis models

Uloga prototipa u specificiranju

- pomaže da se razjasne zahtevi
- sredstvo za validaciju zahteva
- preporuka: grafičke korisničke interfejse specificirati isključivo putem prototipa
- Vrste:
 - makete (za bacanje) i prototipovi (podskup funkcionalnosti, prerastaju u operativni softver)
 - ilustrativni (rade samo za fiksni skup ulaznih podataka) i funkcionalni (potpuno realizuju podskup korisničkih zahteva)
 - deskriptivni (rade u razvojnom okruženju) i operativni (rade u operativnom okruženju)

Karakteristike dobrog dokumenta o zahtevima

- precizan i nedvosmislen
- korektan i kompletan
- konzistentan
- omogućava verifikaciju i praćenje zahteva
- opisuje isključivo spoljno ponašanje sistema
- opisuje ograničenja
- jednostavan je za izmenu
- anticipira buduće potrebe
- opisuje reakcije na neženjene događaje
- razumljiv za korisnika

Problemi sa zahtevima

- "buka" - prisustvo teksta koji ne sadrži informacije vezane za problem
- "tišina" – izostavljene informacije
- prespecifiranost - određivanje specifičnog rešenja
- kontradiktornost - različiti opisi iste stvari
- nejasnoća - korišćenje pojmova sa više značenja, a nije jasno na koje se misli
- referenciranje unapred - kada se koristi pojam koji se definiše kasnije u tekstu (odslikava slabu strukturiranost dokumenta)
- "lepe želje" - nerealni zahtevi

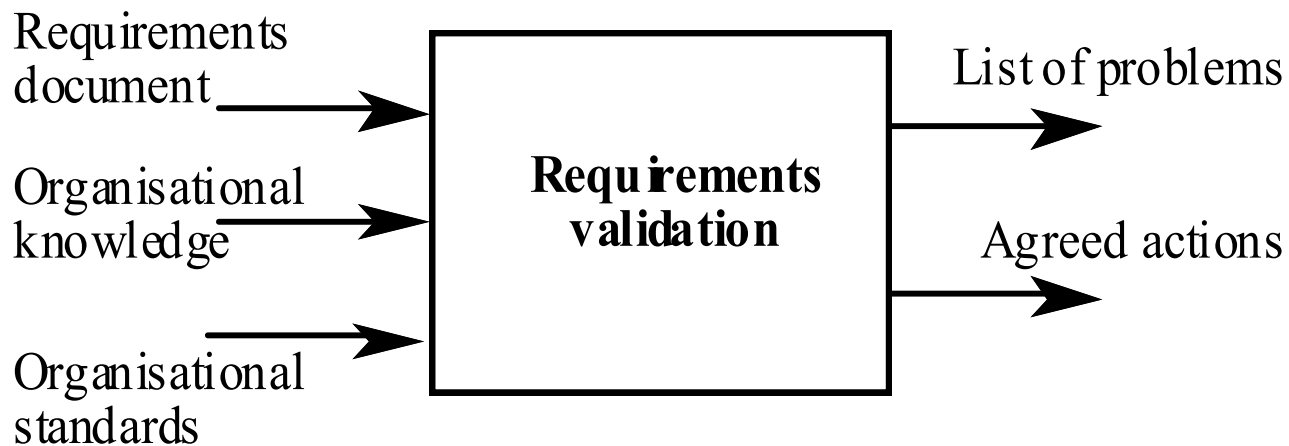
Validacija zahteva - do we build the right system? – Boehm (1979)

je provera da li definicije zahteva tačno odražavaju zahteve naručioca.

Kriterijumi

- ispravnost zahteva (subjektivna procena)
- doslednost zahteva (automatska procena)
- nedvosmislenost zahteva (subjektivna procena)
- potpunost zahteva (subjektivna procena)
- relevantnost zahteva (subjektivna procena)
- mogućnost praćenja zahteva (automatska procena)

Ulazi i izlazi u procesu validacije

Verifikacija specifikacije - do we build the system right? – Boehm (1979)

je provera da li specifikacija zahteva odgovara definiciji zahteva.

- daje sigurnost da će sistem realizovan po datoj specifikaciji zadovoljiti zahteve korisnika
- složen proces u kome treba dokazati da specifikacija obuhvata sve funkcije, događaje, aktivnosti i ograničenja iznete u zahtevima
- često se, osim specifikacije, uključuju i pretpostavke o ponašanju okruženja
- koriste se specijalizovani programi koji pretražuju prostor izvršavanja specifikacije; ovi programi su složeni i troše značajne resurse

Tehnike

- čitanje dokumenata
 - formiranje izveštaja o uočenim greškama
- prolazak kroz dokumenta
 - jedan od autora izlaže zahteve zainteresovanim subjektima
 - zainteresovani subjekti daju mišljenja i komentare
 - tehnika je pogodna kad ima mnogo zainteresovanih subjekata (da ne bi svi čitali pojedinačno)

Tehnike

- formalna inspekcija
 - revizori se stavljaju u konkretne uloge (računovođa,...) i prate propisana pravila
- ocenjivanje zahteva
 - po raznim aspektima
 - ocenjuju svi učesnici na projektu (projektanti, naručioc, ...) razne aspekte: ciljeve, namenu, funkcije, rizike,...